

8.3 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

Προτεινόμενη Μέθοδος - Ενδεικτικές Δραστηριότητες &
Προτεινόμενο Εκπαιδευτικό Υλικό

ΘΕ 3: ΟΡΑΜΑ

(ΘΕ 3.1 Ειρήνη, 3.2 Δικαιοσύνη, 3.3 Ευτυχία, 3.4 Μεταμόρφωση)

3.1 ΕΙΡΗΝΗ (1^ο δίωρο)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Αξιολόγηση
<p>Οι μαθητές/μαθήτριες να:</p> <ul style="list-style-type: none">- εξετάζουν την προσωπική και παγκόσμια διάσταση που έχει το αίτημα της ειρήνης στον χριστιανισμό,- διακρίνουν τις θέσεις των θρησκευτικών παραδόσεων για την ειρήνη,- κρίνουν τις πρωτοβουλίες και ενέργειες των θρησκειών για την παγκόσμια ειρήνη.	<ul style="list-style-type: none">- Διατύπωση θεολογικών επιχειρημάτων για την επίτευξη της προσωπικής και παγκόσμιας ειρήνης.- Κριτική προσέγγιση των θέσεων του Χριστιανισμού και των θρησκειών για την ειρήνη.- Διατύπωση επιχειρημάτων για την ευθύνη του χριστιανού αλλά και τις πρωτοβουλίες της Ορθοδοξίας, των άλλων χριστιανικών παραδόσεων και των άλλων θρησκειών για την ειρήνη.

Προτεινόμενη Μέθοδος - Ενδεικτικές Δραστηριότητες

Επιλέγεται η **διερευνητική** μέθοδος, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο ΠΣ.

Παρουσιάζοντας:

Η ειρήνη σε προσωπικό και παγκόσμιο επίπεδο.

- «Σκέψου, Γράψε, Συζήτησε, Μοιράσου»: Δίνεται ποίημα για την ειρήνη (π.χ. Βρεττάκου). Οι μαθητές/μαθήτριες, αφού το διαβάσουν, γράφουν δύο ορισμούς: «Η ειρήνη μέσα μου είναι..», «Η ειρήνη γύρω μου είναι...».
- Εναλλακτικά:
«Γράφουν υποχρεωτικά»: Δίνεται η φράση του Αγίου Σεραφείμ του Σάρωφ «Απόκτησε την εσωτερική ειρήνη και χιλιάδες άνθρωποι γύρω σου θα σωθούν». Οι μαθητές/μαθήτριες γράφουν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους.

Εφαρμόζοντας:

Αίτια για τη μη ύπαρξη ειρήνης.

- «Έντεχνος συλλογισμός (Artful Thinking), Παιχνίδι επεξεργασίας με Σκέψου, Γράψε, Συζήτησε, Μοιράσου (TWPS)»: Προβάλλεται πίνακας ή φωτογραφία με θέμα τον πόλεμο (π.χ. «3η Μαΐου», «Γκουέρνικα», φωτογραφίες από τον πόλεμο στη Συρία κ.λπ.). Παρατήρηση και ερμηνεία των έργων τέχνης. Σχόλια για τον πόλεμο.
- Εναλλακτικά:

«Στοχασμός για ερωτήματα»: Με αφορμή ένα κείμενο ή ένα βίντεο για την απουσία της ειρήνης (π.χ. Κόντογλου, ή βίντεο «Most Shocking Second a Day») οι μαθητές/μαθήτριες στοχάζονται και σημειώνουν τις σκέψεις τους για τα αίτια της απουσίας της ειρήνης.

Διερευνώντας:

Η χριστιανική διδασκαλία και οι πρωτοβουλίες της Εκκλησίας για την επικράτηση της ειρήνης.

- «Μελέτη περίπτωσης με Σκέψου, Συζήτησε Ισότιμα, Μοιράσου (TTPS)»: Άγιος Σωφρόνιος Ιεροσολύμων: Οι μαθητές/μαθήτριες μελετούν τις ιστορικές συνθήκες και την απόφαση του Αγίου Σωφρονίου να παραδώσει τα Ιεροσόλυμα στους Άραβες το 638.
- Εναλλακτικά:
«Μαρκάρισμα και υπογράμμιση κειμένου με Σκέψου, Γράψε, Συζήτησε, Μοιράσου (TWPS)»: Δίνεται θεολογικό κείμενο σχετικά με την χριστιανική διδασκαλία περί ειρήνης (πχ. Νησιώτη, ή π. Λεβ Ζιλέ, ή κείμενο της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου: η αποστολή της Ορθοδόξου Εκκλησίας εν τω συγχρόνω κόσμω, ή Κοινή Δήλωση του Πάπα Φραγκίσκου και του Οικουμενικού Πατριάρχη Βαρθολομαίου στα Ιεροσόλυμα).

Αναπλαισιώνοντας:

Όραμα και πρωτοβουλίες των θρησκειών για την ειρήνη.

- «Κείμενά μου – Θησαυροί μου»: Σε ομαδοσυνεργασία οι μαθητές/μαθήτριες αναζητούν σε ιερά βιβλία θρησκειών (Παλαιά Διαθήκη, Κοράνιο κ.λπ) αποσπάσματα σχετικά με την ειρήνη. Η εργασία μπορεί να γίνει και με ιστοεξερεύνηση ή με προετοιμασία στο σπίτι. Παρουσίαση και σύντομος σχολιασμός στην ολομέλεια της τάξης.
- Εναλλακτικά:
«Πέντε π και ένα γ»: Δίδονται σε κάθε ομάδα διαφορετικά άρθρα από ειδησεογραφική επικαιρότητα που αφορούν θρησκευτικές πρωτοβουλίες (π.χ. καταδίκη τρομοκρατικών επιθέσεων από Μεγάλο Ιμάμη του Αλ Άζχαρ, Μουφτή Κομοτηνής, Ουλεμά, Συνέδριο ηγετών παγκόσμιων και παραδοσιακών θρησκειών, Διεθνής Διάσκεψη Κορυφής Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών κ.λπ.). Σε ομαδοσυνεργασία γίνεται επεξεργασία και στην ολομέλεια συζήτηση.

Αξιολογώντας:

Η προσωπική και κοινωνική ευθύνη των πιστών για το όραμα της παγκόσμιας ειρήνης.

- «Graffiti»: Κατασκευάζονται σε ομαδοσυνεργασία πλακάτ με χρώματα συνθήματα ή μηνύματα για την ειρήνη, όπως νοηματοδοτείται από τη χριστιανική διδασκαλία.
- Εναλλακτικά:
«Κάρτες με αποφθέγματα»: Μοιράζονται στους μαθητές/στις μαθήτριες Αγιογραφικά χωρία με θέμα την ειρήνη. Διαλέγει ο καθένας/ η καθεμία ένα, το αντιγράφει σε κάρτα που διακοσμεί και γράφει μια ευχή για την ειρήνη.

Προτεινόμενο Εκπαιδευτικό Υλικό

- Εκπαιδευτικό υλικό ΥΠ.Π.Ε.Θ.:
 - α) Ψηφιακό Σχολείο / Διαδραστικά Βιβλία Μαθητή/Μαθήτριας:
 1. Θρησκευτικά Γ΄ Γυμνασίου (2014) ΔΕ 34: Το όραμα και οι προσπάθειες των χριστιανών για ενότητα: Εννοιολογικός χάρτης: http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGYM-C117/510/3333,13449/extras/html/kef6_en35_mindmap_popup.htm.
 - β) Αποθετήριο Μαθησιακών Αντικειμένων: Φωτόδεντρο:
 1. Σταυρόλεξο: Αγωνιζόμαστε για την ειρήνη, <http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/4624>.
 2. Χάρτης: Οι ένοπλες συγκρούσεις στις μέρες μας, <http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/969>.
 - Βιβλικά αποσπάσματα κειμένων με θέμα την ειρήνη.(π.χ. προφητείες Μιχαία, Μακαρισμοί Ψλ 119, 7, Γαλ 5, 22 ,Ιακ 3, 16).
 - *Η Αποστολή της Ορθόδοξης Εκκλησίας εν τω συγχρόνω Κόσμω*, κείμενο της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου, διατίθεται στο: <https://www.holycouncil.org/-/mission-orthodox-church-today-world?inheritRedirect=true&redirect=%2F>
 - Κοινή Δήλωση του Πάπα Φραγκίσκου και του Οικουμενικού Πατριάρχη Βαρθολομαίου στα Ιεροσόλυμα (παράγραφοι 7, 8, 9) διατίθεται στο : <http://www.amen.gr/article/i-koini-dilwsi-tou-papa-fragkiskou-kai-tou-oikoumenikou-patriarxi-bartholomaiou-sta-ierosoluma>
 - Νησιώτης, Ν. (2004). *Από την ύπαρξη στη συνύπαρξη: Κοινωνία, Τεχνολογία, Θεολογία*, Αθήνα: Μαΐστρος
 - Παπαδόπουλου, Χρυσ. Μητρ. Αθηνών (2010), *Ιστορία της Εκκλησίας των Ιεροσολύμων*, Αθήνα, διατίθεται στο http://www.pantocrator.info/gr/logos/vivlia/008_Istoria_tis_Ekklesias_ton_Ierosolimou.pdf
 - Gillet, L. (2001). *Ίησοϋς: Ατενίζοντας τον Σωτήρα*, Αθήνα: Δόμος
 - Ποιήματα:
 - Μόντη Κ.,
 - Ρίτσου Γ. *Ειρήνη*
 - Βρεττάκος Ν. (2012). *Δυο άνθρωποι μιλούν για την ειρήνη του κόσμου*, Αθήνα: Ποταμός.
 - Βίντεο:
 - Most Shocking Second a Day , από το Save the children: <https://www.youtube.com/watch?v=RBQ-1oHfimQ>
 - Μητρ. Ζιμπάμπουε Σεραφείμ, *Συμβολή της Ορθόδοξης Εκκλησίας υπέρ της ειρήνης του σύμπαντος κόσμου* (Δημοσιευμένο στο διαδίκτυο).
 - Βασιλειάδης Π., *Ειρήνη και Δικαιοσύνη: Από την Αγία Γραφή στη σύγχρονη ιεραποστολή*, στο <https://www.academia.edu/2348626>.
 - Για το πρόσωπο και το έργο του Αρχιεπισκόπου Αλβανίας Αναστασίου, βλ. <http://orthodoxalbania.org/old/index.php/80-kryepiskopi/1475-kryepiskopi-anastas>.
 - Έργα τέχνης με θέμα την ειρήνη:

- «Τρίτη Μαΐου» (1814) Γκόγια Φ. (ερμηνευτικά σχόλια για τον πίνακα διατίθενται στο <http://www.visual-arts-cork.com/paintings-analysis/third-of-may-goya.htm#description>)
- «Γκουέρνικα» (1937). Πικάσο Π (ερμηνευτικά σχόλια για τον πίνακα διατίθενται στο <http://www.agiazoni.gr/article.php?id=17372939564487531566>)
- «Το κορίτσι και το περιστέρι», Πικάσο Π.
- «Η αλληγορία για την ειρήνη» Βουέ Σ.
- Street art: Banksy, διατίθεται μεταξύ άλλων και στο <http://banksy.co.uk/>

[Σημείωση: Στην προτεινόμενη περαιτέρω βιβλιογραφία για τον/την εκπαιδευτικό τα βιβλία προσφέρονται και για επιλογή αποσπασμάτων].

Περαιτέρω ενδεικτική βιβλιογραφία για τον/ την εκπαιδευτικό

1. Βασιλειάδη, Π. , *Ειρήνη και Δικαιοσύνη. Από την Αγία Γραφή στη σύγχρονη ιεραποστολή*, διαθέσιμο στο: <https://www.academia.edu>
2. Γιαννουλάτος, Α. (1975). *Ισλάμ*. Αθήνα.
3. Ισαάκ Μπαράκατ, Μητροπολίτης Γερμανίας και Κεντρικής Ευρώπης (2016). *Ομιλίες Ιγνατίου Δ' Πατριάρχη Αντιοχείας: Το μήνυμα της ελπίδας και της ειρήνης*. Θεσσαλονίκη: Μπαρμπουνάκης.
4. Ζιάκας, Γρ. (1981). *Ιστορία των θρησκευμάτων*, τομ. Β', *Το Ισλάμ*. Θεσσαλονίκη.
5. Κασσελούρη - Χατζηβασιλειάδη Ε. Επιμ. (2010). *Και επί γης ειρήνη... = And on Earth Peace...: Vision and Demand for Societies and Churches Today - An Orthodox Contribution: Όραμα και αίτημα για τους λαούς και τις χριστιανικές εκκλησίες - ορθόδοξη συμβολή*, Αθήνα : Ίνδικτος.
6. Κρικώνης, Χ. (1996). *Ο Άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος : Αγωνιστής της ορθοδοξίας της ειρήνης και της ενότητας της εκκλησίας*. Θεσσαλονίκη : University Studio Press.
7. Κωστώφ, Ι. (Επιμ.) (1984) *Οι Άγιοι στον πόλεμο και στην ειρήνη* , Αθήνα : Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος.
8. Κωστώφ, Ι. (Επιμ.) (1984). *Η διδασκαλία των Πατέρων για τον πόλεμο και την ειρήνη*, Αθήνα : Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος.
9. Μπαϊραχτάρης, π. Α. (2015). *Η επιδίωξη της συνύπαρξης: Οικουμένη, οικολογία, οικονομία : Κοινωνική ειρήνη, οικονομική δικαιοσύνη και περιβαλλοντική βιωσιμότητα ως αναγκαίες συνθήκες για τη διατήρηση της ζωής*. Θεσσαλονίκη: Σταμούλης.
10. Moore, L. Αρχιμανδ. (2009), *Ο Άγιος Σεραφείμ του Σαρώφ : Πνευματική βιογραφία*. Αθήνα : Άθως.
11. Νικολαΐδης, Α. (1996). *Οικολογία και ειρήνη*. Αθήνα: Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος.
12. Παπαδημητρίου, Κ. (2009). *Ερμηνεύοντας την ειρήνη στην Καινή Διαθήκη : Σύγχρονες ερμηνευτικές προσεγγίσεις*, Θεσσαλονίκη : University Studio Press.
13. Σκαλτσής, Π. (2012). *Η Θεία Λειτουργία ως το μυστήριο της ειρήνης*, διατίθεται στο: <http://blogs.auth.gr/moschosg>

14. Σταυροπούλου, Α. (2006). *Ειρήνη, ή έτέρα ὄψη τῆς βίας. Ἡ θεία Λειτουργία ὡς πλαίσιο ὑπερνικήσεως ἀρνητικῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων, καταλλαγῆς καὶ εἰρηνεύσεως*», περ. Εκκλησία, ἀριθμ. 11, σσ. 895-901
15. Οικονομίδης, Α. (1980), *Πόλεμος και ειρήνη στο Ισλάμ*. Θεσσαλονίκη.

3.2 ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ (2^ο δίωρο)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Αξιολόγηση
<p>Οι μαθητές/ μαθήτριες να:</p> <ul style="list-style-type: none"> - αξιολογούν το ὄραμα της Εκκλησίας για την επικράτηση της δικαιοσύνης, - εξετάζουν τις διδασκαλίες των θρησκειῶν για τη δικαιοσύνη, - δικαιολογούν με θρησκευτικούς ὀρους την ἀνάληψη προσωπικῆς ευθύνης στην ἐπιδίωξη της δικαιοσύνης. 	<ul style="list-style-type: none"> - Αξιολόγηση της σημασίας του ὁράματος της εκκλησίας για δικαιοσύνη. - Εξέταση θρησκευτικῶν διδασκαλιῶν για τη δικαιοσύνη. - Τεκμηρίωση με θρησκευτικούς ὀρους της προσωπικῆς ευθύνης ἀπέναντι σε ζητήματα δικαιοσύνης.

Προτεινόμενη Μέθοδος - Ενδεικτικές Δραστηριότητες

Επιλέγεται η **διερευνητική** μέθοδος, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο ΠΣ.

Παρουσιάζοντας:

Η δικαιοσύνη και η αδικία στον σύγχρονο κόσμο.

- «Δραματοποίηση»: Σε ομαδοσυνεργασία οι μαθητές/μαθήτριες σχεδιάζουν σύντομες σκηνές από φανταστικές περιπτώσεις αδικίας σε διάφορα επίπεδα (ατομικό, πολιτικό, κοινωνικό). Ακολουθεί σύντομος σχολιασμός.
- Εναλλακτικά:
«Ρόλος στον τοίχο»: Στον πίνακα ο/η εκπαιδευτικός κολλάει δύο χάρτινα περιγράμματα ανθρώπων, ο ένας είναι κάποιος που αδικεί και ο άλλος ο αδικημένος. Οι μαθητές/μαθήτριες σε δυάδες γράφουν σε αυτοκόλλητο χαρτάκι ποιος είναι ο πρώτος και ένα συναίσθημά του ή χαρακτηριστικό του και τα αντίστοιχα για τον δεύτερο (π.χ. 1^{ος/η} = Εργοδότης που δεν πληρώνει/ υπερόπτης - 2^{ος/η} = Υπάλληλος που δεν πληρώνεται/ οργή ή 1^{ος/η} = Οδηγός που παρκάρει πάνω σε πεζοδρόμιο/ αδιάφορος – 2^{ος/η} = ΑΜΕΑ/ ανυπεράσπιστος-η). Τα χαρτάκια τα κολλάνε μέσα σε κάθε περίγραμμα. Κάθε μαθητής/μαθήτρια διαβάζει ὅσα γράψαν οι υπόλοιπες δυάδες.

Εφαρμόζοντας:

Η δικαιοσύνη από ηθική και κοινωνική σκοπιά.

- «Επ' αυτού θα είχα να πω»: Δίνεται κείμενο που αφορά τις κοινωνικές και ψυχολογικές παραμέτρους της ἔλλειψης δικαιοσύνης (π.χ. Καραγιάννης Δ.) Οι μαθητές/μαθήτριες σημειώνουν σε φύλλο εργασίας τις σκέψεις τους και συζητούν.
- Εναλλακτικά:

«Τοποθέτηση απέναντι στο κείμενο με Σκέψου, Συζήτησε, Μοιράσου (TPS)»
Δίνεται κείμενο που αφορά τις ηθικές παραμέτρους απόδοσης δικαιοσύνης (π.χ. Κρουσταλάκης Ευ.).

Διερευνώντας:

Η χριστιανική διδασκαλία για τη δικαιοσύνη

- «Το σκοινί της μπουγάδας»: Δίνονται θεολογικά κείμενα για τη δικαιοσύνη (π.χ. Μητρ. Λεμεσού Αθανασίου, ή Παπαθανασίου Θ., ή Μαυρόπουλου Δ.) Οι μαθητές/μαθήτριες γράφουν τα σχόλιά τους. Ακολουθεί συζήτηση.
- Εναλλακτικά:
«Τροχιά της μάθησης»: Οι μαθητές/μαθήτριες μετακινούνται καθ' ομάδας από σταθμό σε σταθμό, μελετούν τις πηγές και συμπληρώνουν φύλλο εργασίας. Κάθε σταθμός έχει γραπτά ή πολυτροπικά κείμενα που παρουσιάζουν διαφορετικές όψεις της χριστιανικής διδασκαλίας για τη δικαιοσύνη (πχ. 1^{ος} σταθμός: Αποσπάσματα Καινής Διαθήκης για τη δικαιοσύνη, 2^{ος}: Αποσπάσματα Παλαιάς Διαθήκης για τη δικαιοσύνη, 3^{ος}: Αγιογραφία Μέλλουσας Κρίσης, 4^{ος}: MP3 ή 4 Δοξαστικό της Ε΄ Κυριακής των Νηστειών «ουκ έστιν η Βασιλεία των Ουρανών...» μαζί με κείμενο και μετάφραση, 5^{ος}: Η κοινοκτημοσύνη των πρώτων χριστιανών ως υπόδειγμα δικαιοσύνης 6^{ος}: Οι Άγιοι μιλάνε για δικαιοσύνη (π.χ. Άγιος Κοσμάς Αιτωλός) κ.λπ.)

Αναπλαισιώνοντας:

Η διδασκαλία και η συμβολή των θρησκειών στη δικαιοσύνη.

- «Λέξεις – γρίφοι»: Το απόσπασμα από το Λευιτικό 25:9-10 χωρίζεται σε μικρές φράσεις τις οποίες οι μαθητές/τριες σε δυάδες καλούνται να συναρμολογήσουν στο αρχικό κείμενο και να γράψουν μία σκέψη – σχόλιο επί του κειμένου ξεκινώντας με τις λέξεις: «Ο Ιουδαϊσμός...».
- Εναλλακτικά:
«Μαρκάρισμα και υπογράμμιση κειμένου»: Σε ομαδοσυνεργασία οι μαθητές/μαθήτριες επισημαίνουν βασικά σημεία κειμένων θρησκειών ή Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών σχετικών με τη δικαιοσύνη (π.χ. «Ζωή με Δικαιοσύνη» του Οικουμενικού Δικτύου Γερμανίας στο Παγκόσμιο Συμβούλιο Εκκλησιών).

Αξιολογώντας:

Η ευθύνη του πιστού και το όραμα για έναν δίκαιο κόσμο.

- «Εφημερίδα τοίχου»: Αξιοποιώντας αποσπάσματα κειμένων που επεξεργάστηκαν σε προηγούμενα βήματα και τα συμπεράσματα συζητήσεων δημιουργείται σε ομαδοσυνεργασία εφημερίδα τοίχου. Μπορεί να διακοσμηθεί με ανάλογες φωτογραφίες.
- Εναλλακτικά:
«6 καπέλα της σκέψης (Ed. de Bono)»: Δίνεται σενάριο από πραγματική ή φανταστική περίπτωση αδικίας. Οι μαθητές/μαθήτριες προτείνουν λύση και εργάζονται σε ομαδοσυνεργασία ανά χρώμα καπέλου:
Άσπρο καπέλο: Παραθέτει τα γεγονότα και τις απαραίτητες πληροφορίες.

Μαύρο καπέλο: Αξιολογεί τους κινδύνους, τα πιθανά προβλήματα και τις δυσκολίες.

Πράσινο καπέλο: Οι εναλλακτικές προτάσεις για την επίλυση της αδικίας με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

Κόκκινο καπέλο: Εκφράζει τη διαίσθηση για την αντίδραση απέναντι στην προτεινόμενη λύση.

Κίτρινο: Η αισιόδοξη πλευρά. Οι θετικές πλευρές της ιδέας/ λύσης.

Μπλε καπέλο: Η γενική επισκόπηση της κατάστασης, η χρυσή τομή σε όλα τα παραπάνω.

Προτεινόμενο Εκπαιδευτικό Υλικό

- Εκπαιδευτικό υλικό ΥΠ.Π.Ε.Θ.:
 - α) Ψηφιακό σχολείο / Διαδραστικά Σχολικά Βιβλία / Θρησκευτικά Β' Λυκείου ΔΕ 16:
<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-B126/498/3244,13180>.
 - β) Αποθετήριο Μαθησιακών Αντικειμένων: Φωτόδεντρο:
 1. Κουίζ: Δικαιοσύνη του κόσμου και δικαιοσύνη του Θεού,
<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/4556>.
 2. Δραστηριότητα: Η δικαιοσύνη του κόσμου και της Εκκλησίας,
<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/4532>.
 3. Σταυρόλεξο: Η δικαιοσύνη του κόσμου και η δικαιοσύνη της Εκκλησίας,
<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/3805>.
 4. Συλλογή εικόνων: Νομοθέτες – Σοφοί,
<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/5065>.
- Βιβλικά και πατερικά κείμενα από τον Χριστιανισμό με θέμα τη δικαιοσύνη. ενδεικτικά: Ματθ. 25, 41-43· Μ. Βασιλείου: Ρ.Γ. 31, 276-7·
- Ζουμπουλάκης, Στ. (Επιμ.) (2015). Δικαιοσύνη και δίκαιο. Αθήνα: Άρτος Ζωής.
- Καραγιάννη, Δ. (2010). *Η αδικία που πληγώνει*, Αθήνα: Αρμός.
- Μενούνου, Ιω. (1979). *Κοσμά του Αιτωλού Διδαχές*. Αθήνα: Τήνος.
- Μαυρόπουλος, Δ. (2015). *Η δικαιοσύνη του Θεού*, Περ. Νέα Ευθύνη, τχ. 29., διατίθεται στο <http://www.antifono.gr>
- Παπαθανασίου, Θ. (2001). *Κοινωνική δικαιοσύνη και ορθόδοξη θεολογία: Μία προκήρυξη*, Αθήνα: Ακρίτας.
- Γκουτζιούδης, Μ. (2007). Η έννοια της δικαιοσύνης στο Κατά Ματθαίον ευαγγέλιο. Από τη συμβατική εφαρμογή της στην αποδοτικότερη εκδοχή της. *Δελτίο Βιβλικών Μελετών*, τόμος 25.
- Για την προώθηση της δικαιοσύνης και ειρήνης από το Παγκόσμιο Συμβούλιο Εκκλησιών: <http://oikoumene.net/eng/home/>
- «ουκ έστιν η Βασιλεία των Ουρανών...» ερμηνεύει ο τοποτηρητής Πρωτοψάλτης του Πατριαρχείου Π. Νεοχωρίτης
https://www.youtube.com/watch?v=ZfU0sT_Oero
- Για την μέθοδο των 'έξι καπέλων της σκέψης' του Μπόνο ενδεικτικά υπάρχει υλικό στο:
<http://www.eoppep.gr/teens/index.php/%CE%B8%CE%B5%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%AF->

- [Σημείωση: Στην προτεινόμενη περαιτέρω βιβλιογραφία για τον/ την εκπαιδευτικό τα βιβλία προσφέρονται και για επιλογή αποσπασμάτων].

Περαιτέρω ενδεικτική βιβλιογραφία για τον/ την εκπαιδευτικό

1. Amartya, S. (1933). *Η ιδέα της δικαιοσύνης*, Αθήνα: Πόλις.
2. Duchrow, U. –Hinkelammert, F. (2013). *Ιδιοκτησία για τους ανθρώπους, όχι για το κέρδος. Εναλλακτικές στην παγκόσμια τυραννία του κεφαλαίου*, (μετάφρ. Θ. Δρίτσας – Κ. Σπαθαράκης), Αθήνα: Άρτος Ζωής.
3. Rawls, John. (2006). *Η δίκαιη κοινωνία : Η δικαιοσύνη ως ακριβοδικία: Μια αναδιατύπωση*, Αθήνα: Πόλις.
4. Sandel, M. (2011). *Δικαιοσύνη : Τι είναι το σωστό; ,* Αθήνα: Πόλις.
5. Sandel, M. (2003). *Ο φιλελευθερισμός και τα όρια της δικαιοσύνης*, Αθήνα: Πόλις.
6. Κορναράκης, Κ. (2012). *Ο άνθρωπος απέναντι στην εικόνα του: Κείμενα Πατερικής ανθρωπολογίας και ηθικής*, Αθήνα: Αρμός.
7. Κρουσταλάκης, Ε. (2007). *Δικαιοσύνη και δικαίωση: Από την ανθρώπινη δικαιοσύνη στην εκ Θεού δικαίωση*, Αθήνα: Εν πλω.
8. Κρουσταλάκης, Ε. (1998). *Δικαιοσύνη και κοινωνία σε διάλογο*, Αθήνα: Σάκκουλας.
9. Κωνσταντίνου, Μ. (1999). *Ο προφήτης της δικαιοσύνης: Ερμηνευτική ανάλυση προφητειών από το βιβλίο του Αμώς ,* Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής.
10. Πέτρου, Ι. (1992). *Κοινωνική δικαιοσύνη: Το πρόβλημα της κοινωνικής δικαιοσύνης στην παράδοση της ορθοδοξίας*, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής.
11. Τσομπανίδης, Στ. (2009). *Μετα-λειτουργία: Η συμμετοχή της Ορθόδοξης Εκκλησίας και θεολογίας στην κοινή χριστιανική μαρτυρία για δικαιοσύνη, ειρήνη και ακεραιότητα της δημιουργίας*, Θεσσαλονίκη: Πουρναράς.

3.3 ΕΥΤΥΧΙΑ (3^ο δίωρο)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Αξιολόγηση
<p>Οι μαθητές/μαθήτριες να:</p> <ul style="list-style-type: none">- αναλύουν τη χριστιανική θεώρηση της ευτυχίας και της υπαρξιακής ανάγκης του ανθρώπου για την κατάκτησή της,- αξιολογούν προσεγγίσεις της ευτυχίας στις θρησκείες.	<ul style="list-style-type: none">- Ανάλυση της χριστιανικής θεώρησης της ευτυχίας και της υπαρξιακής ανάγκης του ανθρώπου για την κατάκτησή της.- Αποτίμηση με θρησκευτικούς όρους αντιλήψεων για την ευτυχία.

Προτεινόμενη Μέθοδος - Ενδεικτικές Δραστηριότητες

Επιλέγεται η **βιωματική** μέθοδος, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο ΠΣ.

Βιώνοντας:

Ο αγώνας του σύγχρονου ανθρώπου για την αναζήτηση της ευτυχίας

- «Έντεχνος συλλογισμός (Artful Thinking)- Δημιουργικές ερωτήσεις με Σκέψου, Γράψε, Συζήτησε, Μοιράσου(TWPS)»: Προβάλλονται φωτογραφίες ανθρώπων σε διάφορες στιγμές – ορόσημα στη ζωή τους (π.χ. φοιτήτρια που παίρνει πτυχίο, νεαρός που προσλαμβάνεται σε εταιρία, νεόνυμφοι, μητέρα με νεογέννητο, γυναίκα που κάνει πλαστική εγχείρηση κ.λπ.). Ο/Η εκπαιδευτικός θέτει ερωτήσεις που αφορούν τα εικονιζόμενα πρόσωπα: «Πώς οραματίζεται την ευτυχία;», «Τι θα μπορούσε να ανατρέψει τα όνειρά της/του;», «Εάν συμβεί αυτή η ανατροπή μπορεί να είναι ευτυχισμένη/ος και γιατί;» κ.λπ.
- Εναλλακτικά:
«Ιδεοθύελλα»: «Ευτυχισμένος/η είναι αυτός/ή που...». Ο /η εκπαιδευτικός καταγράφει τις απαντήσεις στον πίνακα.

Νοηματοδοτώντας:

Θρησκευτικές αντιλήψεις για την έννοια της ευτυχίας.

- «Ανάγνωση φωναχτά και Τοποθέτηση απέναντι στο κείμενο»: Ανάγνωση και σχολιασμός σε ομαδοσυνεργασία αποσπάσματος κειμένου θρησκευτικής προσωπικότητας σχετικού με την ευτυχία (π.χ. προσευχή Τόμας Μορ).
- Εναλλακτικά
«Σιωπηρό ερέθισμα με κείμενο και Σκέψου, Συζήτησε, Μοιράσου (TPS)»: Δίνονται αποφθέγματα διαφόρων θρησκείων για την ευτυχία. Ακολουθεί σύντομη συζήτηση.

Αναλύοντας:

Η χριστιανική διδασκαλία για την ευτυχία.

- «Λέξεις- γρίφοι»: Σε ομαδοσυνεργασία και με φύλλο εργασίας επεξεργάζονται τους Μακαρισμούς (Μτ. 5, 1-11).
- Εναλλακτικά:
«Συντάσσουν σειρά θέσεων»: Σε ομαδοσυνεργασία οι μαθητές/μαθήτριες επεξεργάζονται χριστιανικό- βιβλικό κείμενο (π.χ. Προς Διόγνητον επιστολή).

Εφαρμόζοντας:

Κριτήρια για την επίτευξη της προσωπικής και συλλογικής ευτυχίας.

- «Θετικό- Αρνητικό»: Διαβάζονται από τον/την εκπαιδευτικό αποφθέγματα περί ευτυχίας. Οι μαθητές/μαθήτριες παίρνουν θέση και επιχειρηματολογούν. (π.χ. Ρ. Φολερώ κ.ά.).
- Εναλλακτικά:
«Ακούγοντας: Δέκα επί δύο»: Οι μαθητές/μαθήτριες ακούν δύο φορές τραγούδι σχετικό με την ευτυχία και τη δυστυχία (π.χ. Θεοδωράκη Μ. – Λειβαδίτη Τ. «Την

πόρτα ανοίγω...»). Αφού καταγράψουν δέκα λέξεις και τις δύο φορές, ακολουθεί συζήτηση: «πώς βρίσκεις την ευτυχία μέσα στην δυστυχία και τον πόνο;».

Προτεινόμενο Εκπαιδευτικό Υλικό

- Εκπαιδευτικό υλικό ΥΠ.Π.Ε.Θ.:
 - α) Ψηφιακό σχολείο / Διαδραστικά Σχολικά Βιβλία / Θρησκευτικά Β' Λυκείου ΔΕ 17: <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-B126/498/3244,13181>.
 - β) Αποθετήριο Μαθησιακών Αντικειμένων: Φωτόδεντρο:
 1. Η πεποίθηση για το εύθραυστο της ανθρώπινης ευτυχίας στην αρχαία και νέα ελληνική γραμματεία, <http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/7589>.
 2. Δραστηριότητα: Η αληθινή χαρά-Μακαρισμοί.
<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/7288>
- Ζουμπουλάκης, Στ. (2015). *Χριστιανισμός της χαράς: Η μαρτυρία του Πάπα Φραγκίσκου*. Αθήνα: Πόλις.
- Προς Διόγνητον επιστολή, μτφ. Π. Θεοδόσιος Μαρτζούχος, διατίθεται στο <http://enoriako.info>
- Λόγοι εις τους μακαρισμούς
- Αγ. Γρηγόριος Νύσσης. (1990). Λόγοι εις τους μακαρισμούς, (εισαγωγή: π. Παγκράτιος Μπρούσαλης), Αθήνα: Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος, η εισαγωγή διατίθεται στο: <http://www.petheol.gr/arthra/theologika/paterikeanthologiaermeneiatonmakarismou>
- Pascal Bruckner συζητά με Simon Critchley στο πλαίσιο του κύκλου συζητήσεων «Αλήθεια και Ψέματα» («On truth (and lies) about happiness!»), διατίθεται στο http://www.onassisusa.org/webcast_play.php?id=21&mt=2&m=7&h=7&tcid=11&screen=0.
- Ζιάκας, Γρ. (32008). *Θρησκείες και Πολιτισμοί της Ασίας: Ινδοϊσμός, Ταοϊσμός, Κομφουκισμός, Βουδισμός, Θιβέτ και Ιαπωνία*. Θεσσαλονίκη: εκδ. Κορν. Σφακιανάκη.
- Τραγούδι:
Μ. Θεοδωράκη, σίχοι Τ. Λειβαδίτη, 'την πόρτα ανοίγω...'
<https://www.youtube.com/watch?v=ZRgg0lEX6J0>
- [Σημείωση: Στην προτεινόμενη περαιτέρω βιβλιογραφία για τον/ την εκπαιδευτικό τα βιβλία προσφέρονται και για επιλογή αποσπασμάτων].

Περαιτέρω ενδεικτική βιβλιογραφία για τον/ την εκπαιδευτικό

1. Γιάγκου, π.Β. (2015). *Αμαρτωλών Εκκλησία*, Αθήνα: Αρχονταρίκι.
2. Μπίθας, π.Χ. (2015). *Το μυστήριο της Χαράς και της Ευχαριστίας*, Αθήνα: Άθως.
3. Πατρώνος, Γ. (1997)«*Η επί του όρους ομιλία του Ιησού*». Στο Η ιστορική πορεία του Ιησού. Από τή φάτνη ως τον κενό τάφο, Αθήνα: Δόμος.
4. Αγ. Ιωάννης Χρυσόστομος, Εις τον Ματθαίον, ΡG 57, ΙΕ', στηλ 223 κ.εξ.
5. Αγ. Γρηγόριος Νύσσης, Μακαρισμοί, 1, 3. ΡG 44

6. Άγ. Ιωάννης της Κρονστάνδης, (2005). *Οι μακαρισμοί : Δέκα ερμηνευτικές ομιλίες*, Μπότσης: Αθήνα.
7. Στάινχαρτ, Ν. (2007). *Το Ημερολόγιο της Ευτυχίας*, Αθήνα: Μαΐστρος.
8. Τσεσονόκωφ, Ζ. (2015). *Στάρετς Ζηνόβιος: Στη χαρά και στη λύπη δόξα τω Θεώ*, Αθήνα: Άθως.

3.4 ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ (4^ο δίωρο)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Αξιολόγηση
<p>Οι μαθητές/μαθήτριες να:</p> <ul style="list-style-type: none"> - αξιολογούν την ελπίδα του Χριστιανισμού για τη μεταμόρφωση του κόσμου εδώ και τώρα, - διατυπώνουν συλλογισμούς για την αναγκαιότητα προσωπικού και συλλογικού αγώνα για τη μεταμόρφωση του κόσμου. 	<ul style="list-style-type: none"> - Αξιολόγηση της χριστιανικής διδασκαλίας για τη μεταμόρφωση του κόσμου και της σχέσης της με τη σύγχρονη ζωή. - Ανάλυση προτάσεων για δράσεις με στόχο τη μεταμόρφωση/ανακαίνιση του κόσμου.

Προτεινόμενη Μέθοδος - Ενδεικτικές Δραστηριότητες

Επιλέγεται η **βιωματική** μέθοδος, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο ΠΣ.

Βιώνοντας:

Η ελπίδα του σύγχρονου ανθρώπου για τη μεταμόρφωση του κόσμου.

- «Απεικονίσεις με φαντασία»: Οι μαθητές/μαθήτριες εκφράζουν σκέψεις, αισθήματα και ιδέες με χρώματα, σχήματα, σύμβολα και λέξεις πάνω στο θέμα: «Πώς οραματίζομαι τον κόσμο».
- Εναλλακτικά: «Μουσική δραστηριότητα»: Προβολή βίντεο 'Up and Up' των Coldplay (δίνεται και φύλλο εργασίας με τους στίχους σε μετάφραση). Στη συνέχεια σε χαρτί οι μαθητές/μαθήτριες γράφουν 3 σκέψεις με θέμα: «Ο εαυτός μου σε έναν ιδανικό κόσμο».

Νοηματοδοτώντας:

Η μεταμόρφωση του κόσμου και του ανθρώπου στον Χριστιανισμό.

- «Μετασηματισμός βιβλικού κειμένου»: Δίνεται στους μαθητές/στις μαθήτριες μία βυζαντινή εικόνα της Μεταμορφώσεως και το βιβλικό κείμενο (Μτ 17,1-13. Λκ 9,28-36). Ζητείται να βρουν στην εικόνα τις βιβλικές αναφορές και στη συνέχεια υπογραμμίζουν τους σκοπούς της Μεταμόρφωσης του Χριστού μέσα από κείμενο ερμηνείας της εικόνας (π.χ. Γκότση Χ.).
- Εναλλακτικά: «Σύγκριση κειμένων με Σκέψου, Συζήτησε, Μοιράσου (TPS)»: Δίνονται θεολογικά κείμενα, βρίσκονται ιδιαιτερότητες και κοινά στοιχεία (π.χ. π. Σωφρόνιος

Σαχάρωφ και περιστατικό Αγίου Σεραφείμ Σάρωφ με Μοτωβίλωφ). Επεξεργασία με φύλλο εργασίας.

Αναλύοντας:

Η αναγκαιότητα προσωπικού και συλλογικού αγώνα για τη μεταμόρφωση του εαυτού και του κόσμου.

- «Σιωπηρό ερέθισμα με κείμενο»: Συζήτηση με αφορμή το απόφθεγμα του Γκάντι 'Γίνε εσύ η αλλαγή που θέλεις να δεις στον κόσμο'.
- Εναλλακτικά:
«Σκέψου, Γράψε, Συζήτησε, Μοιράσου (TWPS)»: Σε φύλλο εργασίας οι μαθητές/μαθήτριες επεξεργάζονται κείμενο σχετικό με την μεταμόρφωση του κόσμου. (π.χ. πρόταση επιτροπών στο Παγκόσμιο Συμβούλιο Εκκλησιών).

Εφαρμόζοντας:

Το όραμα της μεταμόρφωσης του κόσμου.

- «Μετάδοση βίντεο και εφημερίδα τοίχου»: Προβάλλεται και/ή δίνεται σε κείμενο η ομιλία του Μάρτιν Λούθερ Κινγκ «I have a dream». Σε ομαδοσυνεργασία δημιουργούν σύνθεση με τίτλους, συνθήματα και σκέψεις με θέμα «όνειρο για έναν μεταμορφωμένο κόσμο».
- Εναλλακτικά:
«Κοιτάζοντας: Δέκα επί Δύο και Ανάγνωση φωναχτά»: Προβάλλεται έργο τέχνης εμπνευσμένο από το Ησαΐα 11: 1-10. Αφού οι μαθητές/μαθήτριες γράψουν δέκα λέξεις, ο/η εκπαιδευτικός εκφωνεί το Αγιογραφικό χωρίο του Ησαΐα. Ακολουθεί συζήτηση σχετικά με το όραμα της μεταμόρφωσης του κόσμου.

Προτεινόμενο Εκπαιδευτικό Υλικό

Εκπαιδευτικό υλικό ΥΠ.Π.Ε.Θ.:

- α) Ψηφιακό σχολείο / Διαδραστικά Σχολικά Βιβλία
 1. Θρησκευτικά Β' Λυκείου ΔΕ 15:
<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-B126/498/3244,13170>.
 2. Β' Λυκείου, ΔΕ 18: Martin Luther King:
<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-B126/498/3244,13182>
- β) Αποθετήριο Μαθησιακών Αντικειμένων: Φωτόδεντρο:
 1. Δραστηριότητα: Η Βασιλεία του Θεού, πρότυπα ανθρώπων,
<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/4488>.
 2. Κουίζ: Η Βασιλεία του Θεού, όραμα αλλιώτικης ζωής ή ουτοπία,
<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/4554>.
 3. Σταυρόλεξο: Η Βασιλεία του Θεού: όραμα αλλιώτικης ζωής ή ουτοπία;
<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/3798>.
- Βιβλικά κείμενα:
Κατά Μάρκον 9,2-13
Κατά Λουκάν 9,28-36
Αποκάλυψη 21, 1-6
Β' Πέτρου 3, 13
Β' Κορινθίους 5, 17

Ρωμαίους 12, 2

Β' Κορινθίους 3, 18

- Πατερικά κείμενα από τον Χριστιανισμό με θέμα την ελπίδα για μεταμόρφωση του κόσμου και την Ανάσταση (π.χ. Γρηγορίου Νύσσης, Περί ψυχής και αναστάσεως ο λόγος, τα λεγόμενα Μακρίνα.
- Ομιλία Μάρτιν Λούθερ Κίνκ «I have a dream», διατίθεται στο <https://vimeo.com/14453620>
- Πρόταση προς συζήτηση επιτροπών του Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών Πίστη και Τάξη, Διαθρησκειακές Σχέσεις, Ιεραποστολή και Ευαγγελισμός, *Θρησκευτικός Πλουραλισμός και Χριστιανική Αυτο-κατανόηση*, διατίθεται στο: <https://www.oikoumene.org/en/resources>
- Αρχιμ. Ιουστίνος Πόποβιτς, (1995). *Όσιος Σεραφείμ του Σαρώφ*, Θεσσαλονίκη: Το Περιβόλι της Παναγίας.
- Αρχιμ. Σωφρονίου, Σαχάρωφ, (2010). *Άσκηση και Θεωρία*, Έσσεξ Αγγλίας: εκδ. Τιμίου Προδρόμου.
- Γκότσης, Χ. (2000). *Ο μυστικός κόσμος των βυζαντινών εικόνων*, Αθήνα: Αποστολική Διακονία.
- Κυριακίδης, Κ. (Επιμ.), (1985). *Μεταμόρφωση*, Αθήνα: Ακρίτας.
- Παναγόπουλος, Ι. (2000). *Μόρφωση και μεταμόρφωση*, Αθήνα : Άθως.
- π. Σμέμαν, Α. (1997). *Εορτολόγιο: Ετήσιος Εκκλησιαστικός Κύκλος*, Αθήνα: Ακρίτας.
- Στογιάννος, Βασ. (2008). *Η Εκκλησία στην ιστορία και στο παρόν*, Θεσσαλονίκη: Πουρναρά.

